

Висновки

1. Курсове введення Г дозою 10 мг/кг маси тіла у білих щурів виявляє нефротоксичну дію, яка базується на порушенні функції канальцевого відділу нефрону.

2. Введення щурам Г суттєво порушує осморегульвальну функцію нирок, зменшує здатність до осмотичного розведення сечі.

3. Сумісне введення БК як енергетичного субстрату та ПР як стабілізатора синтезу макроергів в умовах ушкодження клітин нирок на прикладі гентаміцинової нефропатії свідчить про позитивний вплив даних препаратів на осморегульвальну функцію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берязняков И. Г. Клинико-фармакологическая характеристика аминогликозидов (лекция) // Клини. антибиотикотерапия. — 2002. — № 5 (19). — С. 18-24.

2. Побічна дія антибіотиків аміноглікозидів: гентаміцин / О. П. Вікторов, В. У. Коваленко, І. О. Логінов, В. П. Яйченя // Современ. проблемы токсикологии. — 2002. — № 3. — С. 72-76.

3. Владимірова М. П. Механізми пошкодження і компенсації почек при гентаміцинової нефропатії // Матер. наук. конф. «IV читання ім. В. В. Підвисоцького»: Тези доп. — Одеса, 2005. — С. 29.

4. Владимірова М. П., Топор О. А., Савицький І. В. Вплив бурштинової кислоти на енергетичний обмін нирок білих щурів при експериментальній сулемовій нефропатії // Клінічна та експериментальна патологія: IV нац. конгр. патофізіологів України з міжнар. участю. — 2004. — Т. III, № 2, ч. 2. — С. 364-368.

5. Возіанов О. Ф., Гоженко А. І., Федорук О. С. Гостра ниркова недостатність. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 376 с.

6. Гоженко А. І., Федорук А. С. Влияние предуктала на развитие и течение острой почечной недостаточности // Нефрология. — 2000. — Т. 4, № 1. — С. 67-71.

7. Ершова С. А. Дисфункция митохондрий у детей (обзор литературы) // Нефрология и диализ. — 2003. — Т. 5, № 4. — С. 344-353.

8. Фармакологическая активность янтарной кислоты и ее лекарственные формы / А. Коваленко, Н. Белякова, М. Романцов и др. // Врач. — 2000. — № 4. — С. 26-27.

9. Олійник С. А. До механізму мембранотропної, антиоксидантної та антитоксичної дії натрію сукцината // Современ. проблемы токсикологии. — 2001. — № 3. — С. 24-26.

10. Наточин Ю. В. Физиология почки: формулы и расчеты. — Л.: Наука, 1974. — 59 с.

11. Тубулоинтерстициальные нарушения при нефротоксическом действии антибиотиков / А. В. Потапова, Ф. У. Дзгоева, И. М. Кутырина и др. // Урология и нефрология. — 1995. — № 3. — С. 11-14.

12. Appel G. B. Aminoglycoside nephrotoxicity // Am. J. Med. — 1990. — Vol. 88, N 3. — P. 16-20.

13. Mingeot-Leclercq M., Tulkens P. M. Aminoglycosides: nephrotoxicity // Antimicrob. Agents Chemother. — 1999. — Vol. 43. — P. 1003-1012.

УДК 616.89-008.46-02:547.96:612.434.14

О. Л. Дроздов, В. І. Чорна

ВПЛИВ НЕЙРОПЕПТИДІВ ВАЗОПРЕСИНОВОГО РЯДУ НА ФІЗИЧНУ ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ЩУРІВ

Дніпропетровська державна медична академія,
Дніпропетровський національний університет

Вступ

Відомо, що вазопресин (ВП) та його аналоги мають позитивний і стійкий вплив на процеси навчання та пам'яті, оптимізуючи консолідацію пам'ятного сліду [1]. Одним із близьких аналогів ВП є 1-дезаміно-8D-ВП, якого пресорний ефект зведений до мінімуму і який має здатність поліпшувати навчання, уповільнювати згасання реакції позбавлення. Мнестичний ефект даного анало-

га був більш вираженим при хронічному введенні, ніж при одноразовому [2].

Під час аналізу поведінкових механізмів Messing і співавтори встановили підвищення рівня бадьорості тварин під впливом дезгліцинамід-аргінін-вазопресину [3]. Skorokova і співавтори, досліджуючи взаємовідношення процесів пам'яті та поведінки при використанні ВП, встановили пригнічення активності тварин у тесті «відкрите поле» [4]. Ана-

ліз поведінкових механізмів дії філогенетичного попередника вазопресину — аргінін-вазотоніну — свідчить про зниження в агресивних щурів кількості прийняття «пози боксера» та подовження терміну реакцій підкорення домінуючій тварині. Виходячи з цього, Brown і співавтори дійшли висновку, що цей пептид знижує рівень загальної збудливості й емоційності щурів [5].

Вважається [6], що вплив вазопресину на мнестичні про-

цеси може відбуватися двома шляхами: периферичним, який залучає механізми підкріплення, та центральним, що, цілком імовірно, містить модуляцію неспання, особливо важливу в стресовій ситуації. Остання точка зору, а також більш детальне вивчення впливу вазопресину та його аналогів на поведінкові показники сформували уявлення про відсутність у цієї групи пептидів суворої вибірковості впливу на мнестичні процеси. Отже, необхідно одночасно з тестуванням стану формування пам'яті оцінювати рухливість тварин, їх емоційний стан, орієнтаційну реакцію, фізичну працездатність, дослідницьку активність та інші поведінкові параметри, які дозволять визначити безпосередні зміни мнестичних функцій.

Мета даної роботи полягала у дослідженні змін поведінкової активності щурів (за визначенням фізичної працездатності) на фоні дії ВП і нейропептидів вазопресинового ряду.

Матеріали та методи дослідження

Експерименти проведені на 210 щурах лінії Вістар масою 160–200 г. Про стан фізичної працездатності (ФП) тварин свідчила довжина примусового пробігу в тред-бані [7]; попередньо щурів тренували впродовж 15 трихвилинних сеансів на доріжці, що рухалася з постійною швидкістю 0,34 м/с. Дослідження проводили через 30 і 120 хв та 24 год після внутрішньочеревинної ін'єкції досліджуваних пептидів вазопресинового ряду, що вивчалися. Тваринам контрольної групи вводили в однаковому об'ємі ізотонічний розчин хлористого натрію.

Для визначення фармакологічної активності були використані такі нейропептиди ВП ряду: 8-аргінін-вазопресин (АВП) дозами 1 та 20 мкг/кг, дез-9-гліцин-8-аргінін-вазопре-

син (ДГ-АВП) по 2 мкг/кг; дез-(9-гліцинамід)-8-аргінін-вазопресин (ДГА-АВП) у такому ж об'ємі; дез-9-гліцин-(8-D-аргінін)-вазопресин (ДГ-ДАВП) — 20 мкг/кг; дигліцил-дез-9-гліцинамід-(8-аргінін)-вазопресин (2Г-ДГА-АВП) — 20 мкг/кг; дигліцил-(8-аргінін) вазопресинова кислота (2Г-АВПК) — 20 мкг/кг; модифікований фрагмент АВП — аналог фрагмента послідовності 122-125 α -2-ланцюга інтерферону людини (ІОС-2314) — 5 мкг/кг; аналог послідовності 121-125 α -2-ланцюга інтерферону людини (ІФН-121-125) по 10 мкг/кг; аналог фрагмента вазопресину — люліберину (ІОС-2316) — 20 мкг/кг; модифікований аналог вазопресину — люліберину (ІОС-2317) — в однаковому об'ємі; захищений аналог (8-аргінін)-вазопресинової кислоти (АДГ-АВПК) по 40 мкг/кг, тетрапептидний частково захищений фрагмент вазопресину послідовності 4-9 (АВП-4-9) дозою 20 мкг/кг, аналог фрагмента нейроростового фактора послідовності 52-57 (НРФ) дозою 5 мкг/кг, тетрапептидний фрагмент вазопресину послідовності 2-5 (ІОС-3124) по 5 мкг/кг. Досліджувані сполуки в зазначених дозах виявляють антиамнестичну дію. Як еталонний ноотропний препарат використовували пірацетам дозою 500 мг/кг і не-

специфічний конектор пам'яті етимізол по 2 мг/кг. Статистичну обробку результатів проводили з використанням t-критерію Стьюдента [8].

Результати дослідження та їх обговорення

Динаміка впливу «еталонного» ноотропного препарату пірацетаму, неспецифічного конектора пам'яті етимізолу та АВП у дозах, які стимулюють відтворення енграм пам'яті, на фізичну працездатність контрольних і дослідних щурів подана на рисунку. Аналіз наведених даних свідчить, що ФП залежить як від впливу досліджуваних нейротропних препаратів, так і від терміну їх дії. Встановлено, що у контрольних щурів довжина пробігу становить $(37,82 \pm 3,02)$ м і вірогідно не відрізняється через 30, 120 хв і 24 год спостережень.

На фоні дії пірацетаму, а також етимізолу рівень ФП щурів вірогідно не змінювався порівняно з контролем. Характеризуючи дію пірацетаму на пам'ять і поведінку, слід відзначити, що в більшості робіт вона визнається позитивною. Проте вплив пірацетаму, який є «еталонним» ноотропним препаратом, а також його аналогів (оксипірацетаму, анірацетам) не в усіх випадках є ефективним, що зумовлює пошук нових, більш дієвих ноо-

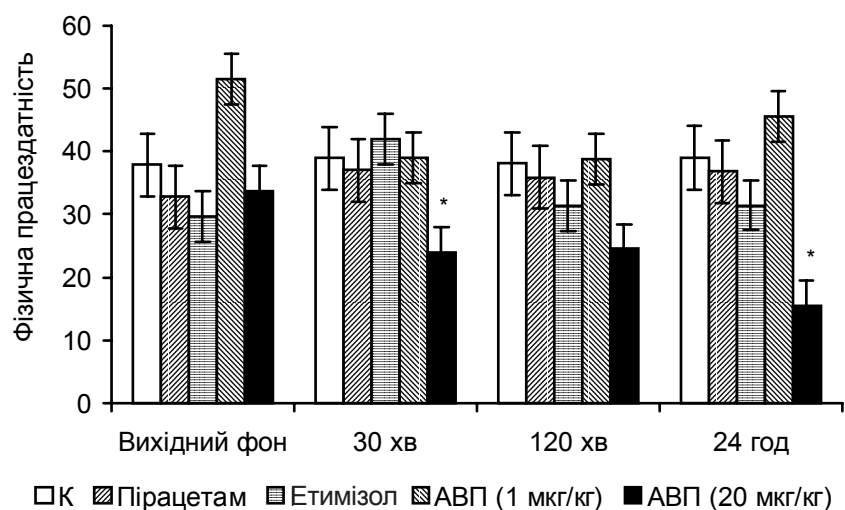

Рисунок. Вплив ноотропів і вазопресину на фізичну працездатність щурів, $(M \pm m)$, у відсотках від контрольних показників

тропних фармакопрепаратів. Останнім часом накопичуються дані про те, що пірацетам впливає на рухливість тварин, що виявляється в умовах зміненого функціонального стану організму, наприклад, введення даного препарату в умовах стресу підвищувало поведінкову активність щурів [9]. Більш виражені зміни фізичної працездатності тварин спостерігали при введенні АВП дозою 20 мкг/кг. Зниження ФП відзначалося через 30 хв і набувало мінімального значення ($15,36 \pm 5,35$) м ($P < 0,05$) через 24 год порівняно з контрольними показниками. Такі зміни побіжно узгоджуються з даними літератури про те, що вазопресини знижують рівень загальної збудливості й емоційного стану у щурів [5].

Результати, наведені в табл. 1, свідчать про те, що дезгліци-

нові та дезгліцинамідні аналоги вазопресину істотно впливають на ФП дослідних щурів. Встановлено вірогідне зниження фізичної працездатності на 35–37 % через 30 хв після введення ДГА-АВП і 2Г-ДГА-АВП, а також підвищення ФП під дією 2Г-АВПК на 28 % порівняно з контрольними показниками.

Через 24 год під впливом аналогів ВП ДГА-АВП і 2Г-АВПК фізична працездатність щурів була в 1,9 і 1,5 рази нижчою за контроль і порівняно з вихідними значеннями відповідно.

З даних, наведених у табл. 2, видно, що статистично вірогідні та різноспрямовані зміни ФП серед аналогів ВП у дослідних тварин спостерігалися тільки при використанні пептидів ІОС-2317 та АДГ-АВПК. Під впливом аналога ВПІОС-2317

фізична працездатність щурів перевищувала контрольні показники в 1,5 рази через 30 хв і 24 год після використання сполуки. Тим же часом вірогідне зниження ФП у всі досліджувані терміни спостерігали на фоні дії АДГ-АВПК.

Таким чином, результати дослідів доводять, що пірацетам й етимізол не впливають на ФП щурів. Ці дані узгоджуються з даними літератури про важливу властивість, притаманну ноотропним препаратам, а саме про відсутність змін рухових реакцій організму, що характерно для психостимуляторів [10], які також покращують мнестичні процеси. Показано, що АВП і його аналоги ДГА-АВП, 2Г-АВПК і АДГ-АВПК у дозах, які істотно впливають на процеси пам'яті, пригнічують фізичну працездатність щурів. Встановлені ефекти добре узгоджуються і пояснюються зниженням спонтанної рухової активності тварин, яка спостерігалася при використанні близького аналога вазопресину ДГА-АВП [11; 12].

Таблиця 1

Динаміка фізичної працездатності щурів під дією дезгліцинових і дезгліцинамідних аналогів вазопресину, М±m

Досліджувані сполуки	Вихідний фон	Термін спостережень		
		30 хв	120 хв	24 год
Ізотонічний розчин NaCl	37,82±3,02	38,85±2,95	38,07±3,17	38,94±3,04
ДГ-АВП	30,20±6,08	32,95±7,28	33,92±7,69	33,66±7,23
ДГА-АВП	24,52±6,37	24,42±5,98*	24,92±6,89	19,84±5,77*
2Г-ДГА-АВП	22,13±3,81	24,52±6,19*	25,84±7,41	32,32±7,85
ДГ-ДАВП	28,30±6,99	23,78±7,31	24,73±7,17	24,34±7,16
2Г-АВПК	53,39±3,63	49,94±3,41*	36,27±6,05**	36,58±6,10**

Примітка. У табл. 1 і 2: * — $P < 0,05$ порівняно з контролем; ** — $P < 0,05$ порівняно з вихідним фоном.

Таблиця 2

Зміни фізичної працездатності тварин на фоні дії аналогів і фрагментів вазопресину, М±m

Досліджувані сполуки	Вихідний фон	Термін спостереження		
		30 хв	120 хв	24 год
Ізотонічний розчин NaCl	37,82±3,02	38,85±2,95	38,07±3,17	38,94±3,04
ІОС-2316	43,48±11,27	33,98±10,13	42,41±11,23	42,74±11,07
ІОС-2317	56,33±4,51	59,68±1,16*	59,78±11,07	59,45±1,39*
НРФ	28,28±7,02	28,94±6,59	27,23±6,37	29,33±6,34
АДГ-АВПК	31,22±6,72	23,69±5,62*	23,36±6,07*	23,25±6,64*
ІОС-3124	32,44±7,72	32,38±7,36	33,51±8,44	28,83±8,17
АВП-(4-9)	43,33±6,73	39,41±7,26	30,08±7,11	30,35±7,65
ІФН-122-125	32,76±7,61	31,23±7,11	33,71±7,66	32,40±7,73

ЛІТЕРАТУРА

1. *Нейрохимия* / Под ред. акад. Ашмарина. — М.: Изд. Ин-та биомед. химии РАН, 1996. — С. 470.
2. *Hamburger-Bar R., Klein A., Belmaker R.* The effect of chronic vs. acute injection of vasopressin on animal learning and memory // *Peptides*. — 1985. — Vol. 6, N 1. — P. 23-25.
3. *Messing R., Sparber S.* Greater task difficulty amplifies the facilitatory effect of des-glycinamide arginine vasopressin on appetitively motivated learning // *Behav. Neurosci.* — 1985. — Vol. 99, N 6. — P. 1114-1119.
4. *Skopkova J., Croiset G., De Wied D.* Differential effects of DGAVP on acquisition and extinction of active avoidance behavior // *Peptides*. — 1991. — Vol. 12, N 3. — P. 471-475.
5. *Brown R., King G.* Arginine-vasotocin and aggression in rats // *Peptides*. — 1984. — Vol. 5, N 6. — P. 1135-1138.
6. *Vasopressin generates a persistent voltage-dependent sodium current in a mammalian motoneuron* / M. Raggenbass, M. Goumaz, E. Sermasi et al. // *Neurosci.* — 1991. — Vol. 11, N 6. — P. 1609-1616.

7. Буреш Я., Бурешова О., Хьюстон Д. Методики и основные эксперименты по изучению мозга и поведения. — М.: Высш. шк., 1991. — 399 с.

8. Лакин Г. Ф. Биометрия. — М.: Высш. шк., 1990. — 352 с.

9. Функциональная и морфологическая характеристика стресспротективного действия пирасетама / В. М. Виноградов, А. А. Клишов,

В. Ф. Катков и др. // Фармакол. и токсикол. — 1987. — Т. 50, № 6. — С. 14-16.

10. Изменение сложной условно-рефлекторной деятельности крысят под влиянием пентапептида / Л. А. Цитиловская, И. А. Рябчикова, Л. П. Парфенова, Г. И. Чиппенс // ЖВНД. — 1991. — Т. 41, № 1. — С. 66-12.

11. Packard M., Ettenberg A. Effects of peripherally injected vasopressin and des-glycinamide vasopressin on the extinction of a spatial learning task in rats // Regul. Peptides. — 1985. — Vol. 11, N 1. — P. 51-63.

12. *Анатомія пам'яті* / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецкий. — Дніпропетровськ: Пороги, 2005. — 120 с.

УДК 547.584:898.07+615.33.07

Л. О. Конуп, І. П. Конуп, С. М. Плужник-Гладир, С. А. Котляр

ПРОТИМІКРОБНІ ВЛАСТИВОСТІ ДЕЯКИХ ГАЛОГЕНОЗАМІЩЕНИХ БЕНЗО- І ДИБЕНЗОКРАУН-ЕТЕРІВ

Національний університет ім. І. І. Мечникова, Одеса,
Фізико-хімічний інститут ім. О. В. Богатського НАН України, Одеса

Нами проводиться систематичне дослідження протимікробних властивостей аліфатичних, моно- й дициклоаліфатичних, бензо- та дибензокраун-етерів, їх похідних і нециклічних споріднених сполук.

Мета цієї роботи — виявлення зв'язку між біологічною активністю та структурою, тобто розміром макроциклу, його дентатністю, природою заміників, ліпофільністю та іншими факторами [1–7]. Це дозволить прогнозувати медико-біологічні властивості краун-етерів й аналогів, досліджувати механізми їх біологічної дії, здійснювати направлений синтез потенціально корисних сполук. Дане повідомлення присвячене зіставленню протимікробних властивостей галогенопохідних різних ароматичних краун-етерів та їх синтонів (I–XXV), оригінальні засоби синтезу яких розроблено нами.

Матеріали та методи дослідження

Протимікробну активність галогенопохідних бензо- та дибензокраун-етерів, їх нецик-

лічних аналогів і споріднених сполук (I–XXV) досліджували методом дворазових серійних розведень у рідкому живильному середовищі [8]. Для визначення мінімальних пригнічувальних концентрацій (МПК) використовували стандартне живильне середовище (перевар за Хотінгером); як тест-культури застосовували умовно-патогенні штами мікроорганізмів: *Micrococcus luteus* УКМ, Ас-645; *Staphylococcus aureus* АТСС 6538р, ВКПМ В-6646; *Streptococcus lactic*, ВКПМ В-6450; *Bacillus cereus* АТСС 10702, ВКПМ В-6644; *Escherichia coli* АТСС 25922, ВКПМ В-6645; отримані з ВНДІ генетики (ВКПМ Росії), та *Agrobacterium tumefaciens* Fa-2 (США).

Добову культуру мікроорганізмів вирощували при постійному струшуванні у колбах Ерленмейора при 37 °С. З добової культури мікробів готували суспензію, яка містила 2·10⁹ мікробних клітин у 1 мл. Для розведення у 10 пробірок вносили по 2 мл живильного середовища, у першу пробірку

додавали ще 2 мл середовища і вносили 100 мкл етанольного розчину досліджуваної сполуки. Потім 2 мл розчину дозатором переносили з першої пробірки у другу, із другої у третю і т. д., до 10-ї включно. Із останньої пробірки зайві 2 мл виливали. При такому способі розведення кожна пробірка ряду містить досліджуваної речовини менше, ніж попередня, удвічі. Насамкінець у всі пробірки вносили по 50 мкл розведеної у 50 разів добової культури мікроорганізмів, термостатували при зазначеній температурі 18–20 год, після чого досліджували вміст усіх пробірок з метою виявлення росту мікроорганізмів. Чутливість до речовини (МПК) виражається середньою арифметичною величиною концентрацій досліджуваного краун-етеру у двох суміжних пробірках — з помутнілим і прозорим вмістом. Для вірогідності вивчення проводили у трьох повтореннях.

Кількісні показники ліпофільності (ClogP) вивчених краун-етерів розраховували за

